

Sygn. akt I Ca 212/17

I Cz 275/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2017 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Iwona Podwójniak

Sędziowie SSO Joanna Składowska

SSO Antoni Smus

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 28 czerwca 2017 roku w Sieradzu

na rozprawie

sprawy z powództwa C. K.

przeciwko K. K., B. D. (1), M. K. i Z. K.

o alimenty

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Wieluniu

z dnia 4 kwietnia 2017 roku, sygnatura akt III RC 265/16

oraz na skutek zażalenia pozwanych na postanowienie zawartego w punkcie 3 wyroku

1. oddała apelację;
2. zasądza od powoda C. K. na rzecz pozwanych K. K., B. D. (1), M. K. i Z. K. kwoty po 120 (sto dwadzieścia) złotych dla każdego z nich z tytułu zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;
3. przyznaje adwokatowi S. A. zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym w kwocie 147,60 (sto czterdzieści siedem 60/100) złotych brutto, w tym VAT w wysokości 27,60 złotych brutto, którą wypłacić z funduszy Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Wieluniu;
4. z zażalenia pozwanych zmienia postanowienie zawarte w punkcie 3 wyroku w ten sposób, że zasądza od powoda C. K. na rzecz pozwanych K. K., B. D. (1), M. K. i Z. K. kwoty po 120 (sto dwadzieścia) złotych dla każdego z nich z tytułu zwrotów kosztów procesu;
5. zasądza od powoda C. K. na rzecz pozwanych K. K., B. D. (1), M. K. i Z. K. kwoty po 150 (sto pięćdziesiąt) złotych dla każdego z nich z tytułu zwrotów kosztów postępowania zażaleniowego;

6. przyznaje adwokatowi S. A. zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu zażaleniowym w kwocie 147,60 (sto czterdzieści siedem 60/100) złotych brutto, w tym VAT w wysokości 27,60 złotych brutto, którą wypłacić z funduszy Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Wieluniu.

Sygn. akt I Ca 212/17

UZASADNIENIE

Powód C. K. żądał zasądzenia od pozwanych B. D. (1), K. K., M. K. i Z. K. alimentów w kwocie po 250 zł miesięcznie od każdego z nich poczynając od dnia 1 września 2016 roku.

Pozwani wnieśli o oddalenie powództwa, powołując się m.in. na sprzeczność żądania alimentów z zasadami współżycia społecznego.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2017 roku Sąd Rejonowy w Wieluniu oddalił powództwo (pkt 1) oraz nakazał wypłacić ze środków budżetowych Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Wieluniu kwotę 2 952 zł brutto na rzecz adwokata S. A. z tytułu pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu (pkt 2).

Rozstrzygnięcie zostało oparte na następujących ustaleniach i wnioskach.

Pozwani są dziećmi powoda, który ma 58 lat, z zawodu jest dekarzem-blacharzem. Od 2015 roku powód nie pracuje. Jest zarejestrowany w PUP w P. jako osoba bezrobotna bez prawa do zasiłku. Od grudnia 2015 roku korzysta z pomocy społecznej. Otrzymuje zasiłek okresowy w kwocie po 317 zł miesięcznie. Ma orzeczoną niepełnosprawność w stopniu lekkim ze wskazaniem do podjęcia pracy lekkiej. Orzeczenie o niepełnosprawności zostało wydane do dnia 28 lutego 2019 roku. Powód pozostaje pod opieką kardiologa. Choruje na nadciśnienie tętnicze i arytmie serca. Dodatkowo cierpi na dolegliwości kręgosłupa lędźwiowego i miazdżycę nóg. Chodzi na zabiegi fizjoterapeutyczne, które są refundowane.

Powód nie podjął żadnych działań w celu uzyskania renty chorobowej. Poności koszty związane z wywozem śmieci w wysokości 7 zł oraz opłaca prąd w wysokości 40-50 zł na dwa miesiące. Mieszka w miejscowości B. w domu po zmarłej siostrze, po której obecnie toczy się postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku z wniosku K. K.. W domu powoda mieszka 44. letnia kobieta, która pokrywa połowę kosztów utrzymania domu.

Powód od lat spożywał alkohol. W okresie, kiedy pozwani byli niepełnoletni i mieszkali razem z ojcem, to wówczas nie przykładał się do zaspokajania potrzeb rodziny. Po spożyciu alkoholu wszczynał awantury domowe, wielokrotnie były interwencje policji z powodu jego zachowania. Rodzina korzystała z pomocy MOPS-u i z ZUS-u. Pozwani jako małoletni zmuszeni byli podjąć pracę w trakcie wakacji w celu zdobycia środków finansowych na zakup odzieży i książek. Podczas choroby nowotworowej pozwanej B. D. (1) i jej 2. miesięcznego pobytu w szpitalu powód jako ojciec nie odwiedził jej ani raz.

Powód nie płacił należycie alimentów zasądzonych na rzecz dzieci (obecnych pozwanych). Został z tego powodu skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Wieluniu z dnia 27 kwietnia 2006 roku.

Powód posiada zadłużenie alimentacyjne wobec pozwanych łącznie w wysokości około 120 000-130 000 zł.

Powód od lat nie utrzymuje kontaktu z pozwanymi.

W Powiatowym Urzędzie Pracy w P. na dzień 3 kwietnia 2017 roku były oferty pracy w charakterze sprzątaczk, sprzedawcy, pracownika ochrony z możliwością uzyskania wynagrodzenia 2 000 zł brutto.

Pozwana B. D. (2) ma 34 lata, jest funkcjonariuszem policji. Zarabia 3 007 zł netto miesięcznie. Mieszka sama. Spłaca kredyt hipoteczny w wysokości około 1 400 zł miesięcznie. Pozostałe środki przeznacza na opłaty i własne utrzymanie, w tym na wyżywienie, zakup odzieży itp.

Pozwany Z. K. ma 30 lat. Z zawodu jest fizjoterapeutą. Zarabia około 2 200 zł miesięcznie. Wynajmuje mieszkanie, za które płaci około 1 300 zł miesięcznie wraz z opłatami. Nie ma żadnych osób na utrzymaniu. Zaciągnął kredyt hipoteczny w kwocie 150 000 zł. Pierwsza rata określona została na kwotę około 1 000 zł, pozostałe na kwotę 800 zł.

Pozwany M. K. ma 28 lat. Z zawodu jest technikiem technologii żywności. Zarabia netto około 1 800-1 900 zł netto miesięcznie. Wynajmuje mieszkanie.

Płaci czynsz w wysokości 600 zł. Nie ma oszczędności ani majątku. Spłaca kredyt zaciągnięty na zakup sprzętu AGD w wysokości 200 zł miesięcznie.

Pozwany K. K. zamieszkuje w Norwegii, tam szuka pracy.

Sąd powołując się na treść przepisów art. 128 kro w zw. z art. 144¹ kro oraz orzecznictwo Sądu Najwyższego, stwierdził że powództwo podlega oddaleniu.

Rozstrzygając w niniejszej sprawie Sąd ustalił, iż powód nie jest pozbawiony możliwości zaspokojenia swoich usprawiedliwionych potrzeb własnym działaniem i powinien dokładając należytej staranności postarać się o polepszenie swojej sytuacji finansowej. Powód nie został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy. Może on podejmować prace lekkie. Ma zapewnione mieszkanie po zmarłej siostrze. Powód obecnie ma 58 lat, jest więc osobą w wieku produkcyjnym. Powód sam potwierdził, że nie podjął żadnych konkretnych działań w celu znalezienia odpowiedniego zatrudnienia, jak również nie uczynił nic w kierunku ewentualnego uzyskania świadczenia rentowego, a jedyne co zrobił dla polepszenia swojej sytuacji to złożenie pozwu w przedmiotowej sprawie.

Sąd zauważył, iż w przeszłości, gdy powód mieszkał wraz z pozwanymi i był zobowiązany do opieki nad nimi i winien był zapewnić im koszty utrzymania, nie wywiązywał się z tego obowiązku, nie łożył na ich utrzymanie, nie interesował się ich potrzebami, zdrowiem czy nauką. Także i w życiu dorosłym nie nawiązywał z nimi kontaktu. Nie miał wiedzy gdzie mieszkają i jakie mają warunki finansowe. Ponadto ma nadal zobowiązania wobec pozwanych z racji zaległych alimentów, których nie spłaca. Może też zachodzić podejrzenie, iż obecny brak pracy i nieubieganie się o rentę chorobową wynika właśnie z obawy przed koniecznością spłaty tego zadłużenia.

Zdaniem Sądu, taka postawa powoda stanowi podstawę do uznania, że zasądzenie alimentów od pozwanych na rzecz ojca, w sytuacji, gdy w przeszłości zachowywał się on wobec nich wyjątkowo nagannie, nieodpowiednio traktował dzieci, w czasie kiedy pozostawały pod jego opieką, nie łożył na ich utrzymanie, gdy były małoletnie oraz w okresie kiedy były już pełnoletnie, ale jeszcze się uczyły, byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

W ocenie Sądu powód ma możliwości zarobkowe, których nie wykorzystuje w pełni, a sytuacja finansowa w jakiej się znalazł jest skutkiem braku inicjatywy z jego strony w celu podjęcia stosownego zatrudnienia.

Mając powyższe na uwadze, Sąd nie znalazł podstaw do uwzględnienia powództwa i na podstawie art. 144¹ kro powództwo jako bezzasadne oddalił, pomimo, iż pozwani posiadają możliwości zarobkowe.

Apelację złożył powód. Zaskarżył powyższy wyrok w całości. Zarzucił naruszenie przepisów postępowania, który miał istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną ocenę materiału dowodowego i sprzeczne z jego treścią ustalenie, iż powód nie znajduje się w niedostatku, podczas gdy zgromadzony w sprawie

materiał dowodowy, prawidłowo oceniony, jednoznacznie wskazuje, iż powód znajduje się w takim stanie oraz poprzez błędną ocenę materiału dowodowego i sprzeczne z jego treścią ustalenie, iż żądanie powoda jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Podnosząc powyższe, powód wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia w punkcie 1 i uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Wieluniu do ponownego rozpoznania, zasądzenie na rzecz pełnomocnika z urzędu adwokata S. A. nieopłaconych w całości kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwani wnieśli o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja nie jest uzasadniona i jako taka podlega oddaleniu.

Wbrew stanowisku apelującego, Sąd pierwszej instancji nie dopuścił się zarzuczanych w apelacji naruszeń przepisu prawa procesowego – art. 233 § 1 k.p.c., gdyż przeprowadził postępowanie dowodowe wszechstronnie i z poszanowaniem reguły swobodnej oceny dowodów, z powołaniem również na zasady logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, rozważył materiał dowodowy i wyciągnął prawidłowe wnioski. Ocena faktów nie zawiera żadnej wewnętrznej sprzeczności.

W ocenie Sądu Okręgowego, zaprezentowanie rozumowanie Sądu Rejonowego nie nasuwa zastrzeżeń, a skarżący – poza polemiką – na żadne błędy w tym rozumowaniu nie wskazuje.

Odnosząc się do kwestii żądania powoda wskazać trzeba, iż z treści art. 128 kro wynika, iż obowiązek dostarczania środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania (obowiązek alimentacyjny) obciąża krewnych w linii prostej oraz rodzeństwo. Przesłanka ta jest dopełniana przez ogólne zasady dotyczące roszczeń alimentacyjnych, a mianowicie wymieniony w art. 133 § 2 kro warunek pozostawania w niedostatku osoby uprawnionej oraz objęty regulacją art. 135 § 2 kro zakres alimentów determinowany usprawiedliwionymi potrzebami uprawnionego oraz zarobkowymi i majątkowymi możliwościami obowiązanego.

Materialnoprawne normy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego regulujące obowiązek alimentacyjny ustawodawca uzupełnił również o treści art. 144¹ kro, zgodnie z którym zobowiązany może uchylić się od wykonania obowiązku alimentacyjnego względem uprawnionego, jeżeli żądanie alimentów jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku, Sąd pierwszej instancji wskazał, że powód nie jest pozbawiony możliwości zaspokojenia swoich usprawiedliwionych potrzeb, a jego obecna sytuacja majątkowa i życiowa spowodowana jest jego własnym działaniem, gdyż nie dokładał on należytych starań, aby polepszyć swoją sytuację finansową. Powód zresztą sam potwierdził, że nie starał się znaleźć odpowiedniego zatrudnienia, czy uzyskać rentę.

Wszystko to sprawia, że nie można mówić, iż w przypadku powoda mamy do czynienia z niedostatkiem w rozumieniu art. 133 § 2 kro.

Wbrew stanowisku apelacji, skarżący może we własnym zakresie zaspokajać swoje potrzeby, ponieważ nie jest pozbawiony zdolności do pracy. Został zaliczony do stopnia niepełnosprawności – lekkiego i ma możliwość podjęcia zatrudnienia – wykonywania pracy lekkiej. Taka praca – także na lokalnym rynku – jest dostępna, na co wskazują załączone do akt ogłoszenia Powiatowego Urzędu Pracy w P.. Okoliczność, że powód musiałby do pracy dojeżdżać sama w sobie nie może podważać oceny jak wyżej i skutkować uznaniem po stronie powoda niedostatku. Skoro zatem

powód jest zdolny pozyskać dochody umożliwiające zaspokojenie potrzeb w zakresie nie skutkującym niedostatkiem, to żądanie alimentów od pozwanych nie ma podstaw.

Zważyć również należy, choć sprawa o stwierdzenie nabycia spadku po siostrze powoda T. L. jest jeszcze w toku, że został ujawniony testament, w którym spadkodawczyni powołała do dziedziczenia w całości powoda, co wskazuje, że posiada on również majątek, który przez cały czas określał, że jest on siostry – chodzi o gospodarstwo rolne wraz z zabudowaniami, gdzie powód mieszka.

Ponadto, co trafnie również podniósł sąd pierwszej instancji, powództwo nie zasługuje na uwzględnienie ze względu na normę art. 144¹ kro. Słusznie zatem Sąd Rejonowy wskazał tę podstawę oddalenia powództwa, dokonując w tym zakresie prawidłowej oceny materiału dowodowego, nie zaś jak podnosi skarżący w apelacji, błędnej i wybiórczej.

Zgodzić się bowiem należy ze stanowiskiem Sądu Rejonowego, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwala uznać, że powód nieprawidłowo wywiązywał się ze swoich obowiązków rodzicielskich wobec pozwanych, co w konsekwencji skutkowało przyjęciem, że obecnie istnieją podstawy do oddalenia jego powództwa o alimenty z uwagi na zasady współżycia społecznego.

Bezspornym w sprawie jest, iż powód w okresie kiedy pozwani byli jeszcze małoletni nie wywiązywał się z ciążącego na nim obowiązku alimentacyjnego, za co został skazany wydanym przez Sąd Rejonowy w Wieluniu wyrokiem w sprawie VIII K 321/05. Powód uchylał się od alimentów należnych jego dzieciom. Skazanie prawomocnym wyrokiem przesądza winę powoda i czyni niezasadnymi zarzuty apelacji, że skarżący nie wywiązywał się z obowiązku alimentacyjnego wobec dzieci „z powodu jego trudnej sytuacji materialnej”. Ponadto w tym okresie los pozwanych był dla niego obojętny. Również, kiedy pozwani osiągnęli już pełnoletniość nie starał się nawiązywać z nimi kontaktu, nawet nie dzwonił do nich.

Okoliczności te powodują, że pozwani mogli powoływać się w przedmiotowej sprawie na to, że zasądzenie alimentów na rzecz ojca byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Skoro zatem z powyższych okoliczności jednoznacznie wynikała bezzasadność powództwa, to bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy było rozważanie kwestii możliwości majątkowych i zarobkowych pozwanych (art. 135 § 1 i 2 kro).

Na marginesie należy wskazać, iż trwał spór w doktrynie i judykaturze o dopuszczalność dochodzenia alimentów przez osobę, będącą w niedostatku, która postępowała w stosunku do pozwanego w sposób naganny, czy to okazując mu lekceważenie, czy też żywiąc doń nienawiść, a w szczególności, jeśli występował o alimenty w stosunku do dorosłego dziecka rodzic, który nie łożył na jego utrzymanie i wychowanie, lekceważąc swe obowiązki. Tradycyjny pogląd głosił, iż tego rodzaju okoliczności nie mogą być podstawą oddalenia roszczenia o alimenty. Omawiany przepis art. 144¹ kro jest obecnie natomiast jednoznacznie podstawą dla oddalenia powództwa (por. Marek Andrzejewski – Komentarz do art.144 (1) Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, Lex 2013)

Z tych wszystkich względów apelację powoda należało oddalić, o czym orzeczono na podstawie art. 385 k.p.c. (pkt 1 sentencji).

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. i § 4 ust. 1 pkt 9 w zw. § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.) zasądzając od powoda na rzecz każdego z pozwanych kwotę po 120 zł z tytułu kosztów zastępstwa procesowego pozwanych w postępowaniu apelacyjnym (pkt 2 sentencji).

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej pełnomocnika powoda będącego adwokatem w postępowaniu apelacyjnym w wysokości 147,60 zł brutto orzeczono na podstawie § 10 ust. 1 pkt 9 w zw. § 16 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U.2015.1801), (pkt 3 sentencji).